LATVIJAS BALTKRIEVU KULTŪRAS BIEDRĪBA

"SVITANAK"

ЛАТВІЙСКАЕ ТАВАРЫСТВА БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ "СЬВІТАНАК"

V. Telešs " Zem Pagoņas karoga" (Kastuss Jezavitavs)
В.Целеш. "Пад сцягам Пагоні". (Кастусь Езавітаў)

Latvijas baltkrievu kultūras biedrības "Svitanak" izdevums
Teksta autors un iekārtotājs Vjačka Telešs
Redaktore Tatjana Kosuha
Tulkotāja latviešu valodā Natalija Cimahoviča
Izdots ar Latvijas Sabiedrības integrācijas fonda atbalstu

Выданне Латвійскага таварыства беларускай культуры "Сьвітанак"
Аўтар тэксту і ўкладальнік Вячка Целеш
Рэдактар Таццяна Касуха
Пераклад на латышскую мову Наталлі Цімаховіч
Выдадзена пры падтрымцы Латвійскага Фонду грамадскай інтэграцыі

SABIEDRIBAS INTEGRACIJAS FONDS

Вёрстка і дызайн – Сергей Журавлёв, © "VIRIS", Рыга, 2003 г. ☎ +371 7214023

ЛАТВІЙСКАЕ ТАВАРЫСТВА БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ

СЬВІТАНАК

SABIEDRĪBAS INTEGRĀCIJAS FONDS

SĀKOTNE

Baltkrievi Latvijā dzīvo no seniem laikiem. Viņi apmetās šai zemē dažādu apstākļu ietekmē. To sekmēja baltkrievu un latviešu cilšu zemju tuvums un kopīgā upe Dvina-Daugava, kas kopš 12. gadsimta bija galvenais tirdzniecības ceļš starp abām kaimiņvalstīm. Baltkrievu apmešanos Latvijā sekmēja ekonomiskie, politiskie un citi faktori. Tā 12.-13. gs. Kokneses un Jersikas kņazu karadraudzēs mūsdienu baltkrievu un latviešu senči kopīgi cīnījās pret vācu krustnešiem. Pa Dvinu-Daugavu no Baltkrievijas Latvijā ienāca pareizticība. Jau 16. gadsimtā Vecrīgā Jēkaba baznīcas apkaimē bija baltkrievu sv. Mikolas baznīca, bet tās tuvumā atradās Polockas un Vitebskas tirgoņu kantori. 18.-19. gs. Klīversalā bija baltkrievu unijātu Svētās Trīsvienības baznīca, ko bija uzcēluši baltkrievu plostnieki.

Krievijas impērijas laikā Latgale, kur dzīvoja daudz baltkrievu, ietilpa baltkrieviskajā Vitebskas guberņā. Šie un citi fakti liecina, ka baltkrievu iedzīvotāju skaits Latvijā pakāpeniski ik gadsimtu laikā palielinājās. Viņi saglabāja te savu valodu, kultūru un savas tautas tradīcijas. 20. gs. sākumā Latvijā bija ap 70 tūkstošiem baltkrievu.

Pēc Latvijas valsts nodibināšanas 1918. gadā baltkrievi ieguva pilsonību, nacionālas minoritātes statusu un tiesības uz nacionālās kultūras autonomiju. Latgalē, kur baltkrievi dzīvoja viskompaktāk, 1921, gadā vietējā baltkrievu inteliģence nodibināja kultūrizglītojošu biedrību "Bacjkauščina" ("Tēvzeme"), kura līdz 1934. gadam atvēra Latvijā vairāk nekā 50 baltkrievu skolu. Tai laikā tika arī atvērtas baltkrievu ģimnāzijas - Ludzā, Daugavpilī un Rīgā, vēlāk arī Indrā; nodibināts baltkrievu teātris, skolotāju kursi un izdevniecības; dzimtajā valodā tika izdotas grāmatas, avīzes un citi periodiski izdevumi.

Vislielāko ieguldījumu baltkrievu atmodā Latvijā no 1921. līdz 1944. gadam deva Daugavpilī dzimušais sabiedriskais un politiskais darbinieks, pedagogs, publicists un dzejnieks Kastuss Jezavitavs. Viņš bija bijis Baltkrievijas Tautas Republikas Padomes loceklis. Kopā ar saviem līdzbiedriem, apzinīgas baltkrievu inteliģences pārstāvjiem S. Saharovu, V. Piguļevski, S. Sicko, P. Mironoviču, P. Vaivodišu un citiem viņš vēsturiskās baltkrievu nacionālās simbolikas zīmē - zem baltsarkanbaltā karoga un ģerboņa "Pagoņa" apsargāja un atjaunoja baltkrievu valodu, kultūru, vēsturi un Latvijas baltkrievu diasporas izglītību.

Baltkrieviem Latvijā daudz palīdzēja Jānis Rainis. Pateicoties viņa atbalstam, 1921. gadā pie Latvijas Republikas Izglītības ministrijā tika izveidota baltkrievu nodaļa, kas nodarbojās ar baltkrievu skolu organizēšanu Latvijā.

Līdz ar padomju varas ienākšanu Latvijā 1940. gadā baltkrievu nacionālā atdzimšana tika apstādināta. Pēckara laikā un visvairāk no 1959. līdz 1989. gadam baltkrievu diaspora skaitliski palielinājās, jo no Baltkrievijas iebrauca jaunie speciālisti, darbaspēks un baltkrievi no Padomju armijas, tomēr Latvijas baltkrievu nacionālas kultūras un apgaismības darbība tai laikā apstājās, jo nesaskanēja ar padomju ideoloģiju.

Pagājušā gadsimta 80-to gadu beigās Latvijas Atmodas laikā demokrātiski noskaņotā Rīgas baltkrievu inteliģence nostājās kopīgā ierindā ar latviešiem un citu tautību pārstāvjiem, lai kopīgi atjaunotu neatkarīgo Latvijas valsti un reizē arī savu nacionālo kultūru. Turpinot K. Jezavitava un viņa līdzbiedru aizsākto darbu, tika izveidota iniciatīvas grupa, lai organizētu baltkrievu kultūras biedrību, kas turpinātu kādreizējās "Bacjkauščinas" kultūrizglītojošo darbību.

Par Latvijas neatkarību. 1990.g . Atmoda.

За незалежнасць Латвіі. Атмода. 1990 г.

1988. gada 27. novembrī Mazās Ģildes Zaļajā zālē iniciatīvas grupa sasauca dibināšanas sapulci, kurā tika nodibināta pirmā demokrātiskā Latvijas baltkrievu kultūras biedrība "Svitanak" (Rītausma). Par tās pirmo vadītāju tika ievēlēts viens no iniciatīvas grupas biedriem - Latvijas Medicīnas zinātņu akadēmijas līdzstrādnieks Sergejs Kuzņecovs, bet par viņa pirmo vietnieku kļuva mākslinieks Vjačka Teļešs, Latvijas Mākslas akadēmijas absolvents. Lielu palīdzību biedrības dibināšanā sniedza Latvijas Tautas frontes pārstāve žurnāliste Aija Lāce. Biedrības dibināšanas sākotnē un viens no tās iniciatoriem bija pazīstamais baltkrievu dzejnieks un publicists no Minskas Sergejs Paņizņiks, kurš tai laikā bieži bija Rīgā. Viņš arī bija viens no pirmajiem "Svitanak" biedriem.

Biedrības pamatmērķi bija: baltkrievu valodas atjaunotne un popularizācija baltkrievu vidū un baltkrievu nacionālās pašapziņas veidošana, tāpat baltkrievu kultūras tuvināšanās latviešu kultūrai un citām Latvijas nacionālajām kultūrām, lai veicinātu sabiedrībā un valstī savstarpīgo izpratni un saskaņu.

"Svitanak" galvenais uzdevumus bija atvērt baltkrievu skolu un bērnu mākslas studiju, arī dibināt bibliotēku un baltkrievu dziesmu ansambli. Bija arī nepieciešams izdot baltkrievu presi. Šo plānu realizācijai bija vajadzīgs laiks un liels spēka ieguldījums ne vien no "Svitanak" biedru puses, bet no visiem, kuri gribēja apzināt sevi par Latvijas baltkrieviem.

Kopš "Svitanak" izveidošanas ir pagājuši 15 gadi. Šai laika posmā ir darīts daudz, pateicoties biedrības biedru un vadības pašaizliedzīgai patriotiskai un pilsoniskai darbībai. Tagad laiks atskatīties, lai novērtētu darba rezultātus.

Medicīnas vēstures muzejā zinātniski populāra konference, veltīta Franč.iska Skarinas 500-gadei.
Uzstājas akadēmiķis Jānis Stradiņš. 1990.g.

Навукова-практычная канферэнцыя, прысвечаная 500-годдзю Францішкі Скарыны, у Музеі гісторыі медыцыны. Выступае акадэмік Яніс Страдыньш.1990 г.

Pati aktīvākā "Svitanak" darbība ritēja Atmodas laikā nu jau pagājušā gadsimta - 80-to gadu beigās un 90-gadu pirmajā pusē. Tai laikā arī Baltkrievijā bija atmoda, ko garīgi vadīja Baltkrievijas Tautas

fronte. Idejas, kuras aizstāvēja BTF - neatkarība, demokrātija, dzimtās valodas aizstāvība un atjaunotne - bija arī "Svitanak" idejas. Tāpēc mūsu biedrība to atbalstīja. BTF dibināšanas kongresā 1989. gadā Viļņā piedalījās arī "Svitanak" vadītājs Sergejs Kuzņecovs un Vladimirs Usiks, "Svitanak" un Latvijas Tautas frontes biedrs.

LBKB "Svitanak" Padome Ivana kapsētā pie Sergeja Saharova kapa. 1995.g
Рада таварыства на Іванаўскіх могілках ля магілы Сяргея Сахарава.1995 г.

1991. gadā Baltkrievija ieguva neatkarību. Tautas vēsturisko simbolu zīmē līdz 1994. gadam valstī ritēja baltkrievu atmoda. Tas ietekmēja arī Latvijas baltkrievus, viņu dalību diasporas kultūras un izglītības dzīvē, viņu attiecības ar Baltkrievijas un Latvijas valstīm. Tai laikā demokrātiski noskaņotie baltkrievi, etniskās dzimtenes un Latvijas patrioti pulcējās ap "Svitanak", kas atbalstīja abu valstu neatkarību, to vēsturiskos valstiskos simbolus un valsts valodas statusa noteikšanu – baltkrievu valodai Baltkrievijā un latviešu valodai Latvijā. Tad arī radās labu saišu iespējas ar etnisko dzimteni, uz tās garīgo un materiālo atbalstu, tāpat uz kontaktiem Latvijā un Baltkrievijā starp biedrības "Svitanak" pārstāvjiem un Baltkrievijas valsts varas, zinātnes, kultūras un politikas pārstāvjiem un radošo inteliģenci. Tas veicināja "Svitanak" darbību.

BALTKRIEVU SKOLA

1989. gadā Mazajā Ģildē, kur tai laikā mājoja mūsu biedrība, Ģildes Tautas mākslas studiju telpās tika atvērta baltkrievu mākslas studija "Vjasjolka" ("Varavīksne"), kurā mācījās vairāk nekā 40 baltkrievu bērnu no Rīgas, Jūrmalas, Olaines un Ogres. Studiju tai laikā materiāli atbalstīja Latvijas valsts, bet vēlāk to darīja skolēnu vecāki. Pedagoga Vjačeslava Teļeša vadībā "Vjasjolka" arī pašlaik darbojas Rīgas baltkrievu pamatskolā Akadēmiķa Keldiša ielā, 4.

Rīgas Baltkrievu pamatskolas direktore Anna Ivane. 2003.g.
Дырэктар Рыжскай беларускай асноўнай школы Ганна Іванэ. 2003 г.

1991. gadā Mazās Ģildes telpās uz "Vjasjolkas" studijas bāzes tika organizēta un sāka darbu Rīgas baltkrievu svētdienas skola. Bet 1992. gadā to oficiāli atklāja "Svitanak" un Rīgas Latgales priekšpilsētas skolu valde pie Rīgas 15. vidusskolas Visvalža ielā 9. Baltkrievu valodu un literatūru svētdienas skolā no tās sākuma līdz 1999. gadam

Jakovļeva, Tatjana Kosuha, Tamāra Stankeviča un Anna Īvane. Par skolas vadītāju kļuva Vjačka Teļešs, kurš pasniedza arī Baltkrievijas vēstures un kultūras pamatus.

Skolas darba gados notika 9 tās izlaidumi. Rīgas baltkrievu svētdienas skolas beidzēji var tālāk mācīties Baltkrievijas un Latvijas vidējās un augstākās mācību iestādēs.

Rīgas baltkrievu pamatskolas 9. klases pirmais izlaidums. 2003.g.
Першы выпуск Рыжскай беларускай асноўнай школы. *2003. г.*

1993. gadā pie Rīgas 15. vidusskolas "Svitanak" pūļu rezultātā tika izveidota sagatavošanas grupa, bet 1994. gada 1. septembrī uzsāka darbu valsts Rīgas baltkrievu sākumskola. No 1995. gada skola bija pierakstīta pie Rīgas 75. vidusskolas un atradās Ogres ielā 8.

Daudz pūļu skolas organizēšanā un dibināšanā veltīja tālaika biedrības vadītājs, Latvijas Zinātņu akadēmijas līdzstrādnieks, ķīmijas zinātņu doktors Nikolajs Jarčaks. Lielu palīdzību un atbalstu skola guva arī no Baltkrievijas vēstniecības Latvijā un no Baltkrievijas pirmā vēstnieka Vaļentīna Veļičko.

Pēc sekmīgas akreditācijas 1998. gadā skola ieguva oficiālu Rīgas baltkrievu pamatskolas statusu. Kopš skolas dibināšanas līdz 2001. gadam skolu vadīja V. Teļešs. Kopš 2001. gada skolas direktore ir pedagoģijas un psiholoģijas maģistre "Svitanak" padomes priekšsēdētāja vietniece Anna Īvane.

Baltkrievu skolēnu pirmie skolotāji arī bija "Svitanak" biedri - Tamara Stankeviča, Andrejs Gucavs, Tatjana Kosuha un Natālija Kamiļevska. 2003. gadā skolai bija pirmais izlaidums. Tagad skolā mācās bērni no pirmās līdz devītajai klasei. Skolā darbojas stiprs pedagogu kolektīvs, visiem skolotājiem ir augstākā pedagoģiskā izglītība.

Arī pašreiz nezūd skolas saite ar "Svitanak". Kopīgi tiek vadīti svētki un dažādi pasākumi. Skolā strādā "Svitanak" biedri Anatols Jermakovičs, Marija Hoļavska, Gaļina Dračova, Svetlana Korotčenkova, vecāku komitejā darbojas "svitanakieši" - Tatjana Drobčika, Aļena un Sergejs Roboteņi un citi.

BALTIJAS BALTKRIEVU MAKSLINIEKU APVIENĪBA "MAJU GONAR"

1991. gadā Rīgā, Brīvības ielā 40, mākslinieka Vjačkas Teļeša darbnīcā mākslinieki, kuri dzīvo Latvijā, Igaunijā, Lietuvā, Sankt-Pēterburgā nodibināja Baltijas mākslinieku - baltkrievu apvienību "Maju gonar" (Man ir gods) vēlāk pievienojās arī mākslinieki no Zviedrijas. Apvienības galvenie mērķi bija savu tautiešu sasaiste ar baltkrievu mākslinieku apvienībām savas nacionālās kultūras atdzimšanā. Kopš dibināšanas sākuma un līdz šai dienai apvienība "Maju gonar" darbojas pie Latvijas baltkrievu kultūras biedrības "Svitanak". "Maju gonar" apvienības mītne ir Rīgā Vjačkas Teļeša darbnīcā. Rīgā dzīvo arī apvienības atbildīgais sekretārs Vasiļs Maļiščics, bet priekšsēdētāja vietniece Margarita Astraumova dzīvo Iihves pilsētā Igaunijā. "Maju gonar" nodaļas darbojas katrā no minētām Baltijas valstīm - rīko savas izstādes un sadarbojas ar vietējām baltkrievu biedrībām.

Apvienības kopīgas izstādes vairākkārt bija sarīkotas Latvijā, Igaunijā un Lietuvā, bet līdz 1994. gadam arī Baltkrievijā. Apvienības pēdējā glezniecības, grafikas un lietišķās mākslas izstāde bija 2001. gadā Rīgā, "Maju gonar" 10 gadu jubilejas reizē. Apvienība pakāpeniski papildinas ar jauniem biedriem.

MASU INFORMĀCIJAS AVOTI

Lai baltkrievus vienotu, lai saglabātos viņu identitāte, ir nepieciešama objektīva informācija dzimtajā valodā. Diemžēl, šodien tādas informācijas pietiekamā apjomā mums nav. Tiesa, ir starptautiskas baltkrievu radioprogrammas "Svaboda" (Brīvība) un "Paļoņija" (Polonija), bet tehnisku iemeslu dēļ tās ne katrreiz ir iespējams noklausīties. Tāpat komplicēti ir saņemt neatkarīgo baltkrievu presi. Arī izmantot internetu pagaidām vēl visi nevar.

"Svitanak" visu savas pastāvēšanas laiku sadarbojas ar dažādiem demokrātiska virziena masu informācijas avotiem kā Baltkrievijā tā Latvijā. Biedrības darbs tiek izgaismots avīzes "Golas radzimi" (Dzimtenes balss) lappusēs, pasaules baltkrievu apvienības biļetenā "Bacjkauščina" un izdevumā "Belarusi u svece" (Baltkrievi pasaulē), tāpat latviešu un krievvalodīgajā presē un Latvijas valsts radiofonā. Latvijā atmodas laikā "Ventas Balsī" bija lappusīte baltkrieviem, kur "Svitanak" biedrs Uladimirs Skrabatuns kopā ar žurnālisti Aļenu Naruševiču sniedza informāciju par "Svitanak" darbību un dažādus materiālus par baltkrievu sabiedrības dzīvi.

Biedrība "Svitanak" arī pati ir mēģinājusi izdot savu presi. Daļēji bija atjaunota avīze "Golas Belarusa" (Baltkrieva balss), kuru 20.-30. gados Rīgā izdeva baltkrievu apvienība "Bacjkauščina", tās redaktors bija K. Jezavitavs. "Svitanak" biedrs Vadzims Paulovičs 1989. gadā izdeva četrus numurus šīs, pirmās pēc padomju laika, baltkrievu avīzes Latvijā. 1997. gadā Tatjanas Kosuhas redakcijā mūsu biedrība izdeva vēl vienu avīzes "Golas Belarusa" numuru. Diemžēl, gan pirmais, gan otrais demokrātiskas avīzes izdošanas mēģinājums neizdevās, līdzekļu trūkuma dēļ. "Svitanak" tomēr turpināja izdevniecības darbību. 1993. gadā tika izdotas pastkartes no sērijas "Slavenie baltkrievu atmodas darbinieki Latvijā", ar Kastusja Jezavitava un Sergeja Saharova portretiem, bet 1997. gadā ar Eduarda Vaivodiša portretu. 2002. gadā, atzīmējot Jankas Kupalas 120 gadi, bija izdota pastkarte ar Vjačkas Teļeša gleznas "Dzvina-Daugava - mūsu māte" (attēloti Janka Kupala un Jānis Rainis) reprodukciju. Izdevuma atbalstītājs bija uzņēmējs Janka Kabanovičs.

Tatjana Kosuha intervē baltkrievu radioprogrammai "Svitanak". 2002. g.

Таццяна Касуха бярэ інтэрв'ю для беларускай радыёпраграмы "Сьвітанак". 2002 г.

1990. gadā biedrība "Svitanak" ar Latvijas valsts atbalstu nodibināja baltkrievu programmu "Svitanak" Latvijas radiofonā. Pirmais tās vadītājs bija Sergejs Kuzņecovs. No 1992. gada pārraidi sagatavo un vada žurnāliste, "Svitanak" biedre Tatjana Kosuha. Saturīgi un interesanti viņa sagatavo un dod ēterā visus baltkrievus diasporas kultūras dzīves jaunumus no Rīgas, Daugavpils, Liepājas un Ventspils, tāpat ielūdz uz radiopārraidēm šo pilsētu "Svitanak" pārstāvjus. "Svitanak" radioprogramma kopš tās dibināšanas, pateicoties tās izveidotāju pašaizliedzīgajam darbam - Sergejam Kuzņecovam un Tatjanai Kosuhai un Latvijas

valsts radio redaktorēm Ludmilai Korsakai un Lidijai Čerai, ar bagātīgo informāciju, dzimto vārdu, ar baltkrievu mūziku un dziesmām palīdz Latvijas baltkrieviem dzīvot un strādāt šai zemē un tai pat laikā izjust sevi par baltkrieviem.

BIEDRĪBAS BIBLIOTEKA

Par vietu, kur glabājas informācija par Baltkrieviju, par Latvijas un citu valstu baltkrieviem, ir kļuvusi baltkrievu bibliotēka, kuru "Svitanak" nodibināja 1990. gadā ar Latvijas Republikas arodbiedrības atbalstu Lāčplēša ielā 43/45 pie Poligrāfiķu kluba bibliotēkas. Bibliotēku veido grāmatas, kuras dāvinājuši "Svitanak" biedri un grāmatas, kas iepirktas grāmatu veikalā par naudu, ko "Svitanak" dabūja no minētās arodbiedrības. Laikā, kad Latvijas kultūras ministrs bija Raimonds Pauls, pēc "Svitanak" lūguma ministrija izdalīja naudu, lai bibliotēka varētu parakstīties gandrīz uz visu populāro baltkrievu presi.

Daudz grāmatu bibliotēkai atsūtīja pazīstamie Baltkrievijas rakstnieki Sergejs Paņizņiks, Adams Maļdzis, Uladzimirs Arlous, Mihass Čarņauskis, Ernests Jalugins. 1990. gadā 90 baltkrievu grāmatu ar Jankas Kupalas, Jakuba Kolasa, Uladzimira Karatkeviča, Vasiļa Bikova, Ivana Meļeža un citu autoru darbiem atsūtīja Baltkrievu kultūras fonds no Minskas. Pēc Poligrāfijas kluba bibliotēkas slēgšanas 1991. gadā baltkrievu bibliotēka pārcēlās uz Rīgas 4. bibliotēkas telpām Miera ielā 55/57. Tagad "Svitanak" bibliotēka atrodas biedrības mītnē Slokas ielā 37.

Bibliotēkā ir baltkrievu prese, ko sūta citu valstu baltkrievu diasporas: avīzi "Zvažai" sūtīja tās redaktors, rakstnieks Kastuss Akula no Kanadas, avīzi "Belarus" (Baltkrievs) - Juzefa Naidzjuka, žurnālu "Polacak" (Polocka) - Mihass Beļamuks, žurnālu "Carkouni Paslaņec" (Baznīcas vēstnesis) sūtīja Baltkrievu autokefalā pareizticīgā baznīca, Raisa Žuk-Griškeviča regulāri sūta Kanādas Baltkrievu Koordinācijas komitejas Komunikatus

No Baltkrievijas bibliotēka pastāvīgi saņem avīzi "Golas radzimi" (Dzimtenes balss), kuru sūta redakcija, un izdevumu "Belaruskaja perspektiva" (Baltkrievijas perspektīva) no galvenās redaktores Valentīnas Trigubovičas. Izdevumu "Belarusi u svece" (Baltkrievi pasaulē) sūta biedrība "Bacjkauščina". No Polijas baltkrievu radio redakcijas "Paļoņija" (Polonija) pēdējos gados nāk žurnāls "Kamuņikat" (Komunikats).

BIEDRĪBAS ATBALSTĪTĀJI

Visa biedrības darbība pamatā balstās uz tās biedru patriotisko un pašaizliedzīgo darbu, tomēr mūsdienu situācijā rezultātus var gūt tikai ar valsts un atsevišķu personu palīdzību.

Pateicoties Latvijas valsts palīdzībai biedrībai no 1992. gada ir sava mītne Slokas ielā 37, tāpat ir sava bibliotēka un vieta sanāksmēm, svētkiem, izstādēm. Savai darbībai "Svitanak" pastāvīgi saņem zināmu materiālu palīdzību no Iekšlietu ministrijas, Kultūras ministrijas, Tieslietu ministrijas un no Latvijas Naturalizācijas pārvaldes. Valsts pārstāvji, piedaloties "Svitanak" pasākumos atbalsta biedrību morāliski. Te labprāt minam Latvijas Republikas prezidentes padomnieku Oļģertu Tipānu, Tieslietu ministrijas Nacionālo lietu nodaļas vadītāju Ilmāru Geigi un Naturalizācijas pārvaldes Mazākumtautību nodaļas vadītāju Ainu Balaško.

Atmodas laikā Baltkrievijā "Svitanak" saņēma materiālu un garīgu atbalstu no

Baltkrievijas Tautas Republikas proklamēšanas 79-to gadadienu "Svitanakā" atklāj priekšsēdētajs Vasils Mališčics. 1997.g.

Святкаванне 79-х угодкаў абвяшчэння БНР у "Сьвітанку" адчыняе старшыня Васіль Малышчыц. 1997 г.

Baltkrievijas Republikas ministrijām un Baltkrievijas kultūras fonda, kuru vadīja rakstnieks Ivans Čigrinovs. Mūsu biedrības un Baltkrievijas valsts iestāžu kontakti risinājās gan Latvijā, mūsu biedrība, gan pašā Baltkrievijā.

1990. gadā, kad "Svitanak" sarīkoja Franciška Skarinas 500-tās gadadienas svinības, tajās piedalījās Baltkrievijas Republikas Kultūras ministrijas darbiniece Ņina Zagorskaja un Baltkrievijas Zinātņu akadēmijas līdzstrādnieks Vjačeslavs Čemjarickis. 1993. gadā tikties ar mūsu biedrību ieradās Baltkrievijas Ārlietu ministrs Pēteris Kravčenko un informācijas ministrs Anatols Butevičs. Tai pat gadā "Svitanak" biedrību apciemoja arī Baltkrievijas Republikas Izglītības ministra vietniece Ludmila Suhnata un Baltkrievijas Ministru padomes pārstāve Natālija Golubeva. Biedrības viesis bija arī Baltkrievijas Republikas vēstnieks Latvijā Valentins Veļicko. Svitanakieši arī Minskā vairākkārt dažādu pasākumu un konferenču laikā tikās ar Baltkrievijas iestāžu pārstāvjiem. Daži kontakti pastāv arī tagad.

Apvienību atbalsta arī vairāki atsevišķi baltkrievu atmodas piekritēji, kuri nebija "Svitanak" biedri. Tomēr vislielāko materiālo atbalstu baltkrievu kultūrai un izglītībai Latvijā, tai skaitā arī "Svitanak" kultūras darbībai ir devis Latvijas politehniskā institūta absolvents Janka Kabanovičs.

Apvienībai Svitanak allaž bija draugi latviešu vidē. Tā habilitētā vēstures zinātņu doktore profesore Ilga Apine, kas palīdz Latvijas baltkrievu diasporas vēstures pētniecībā un popularizācijā, ir uzrakstījusi fundamentālu un interesantu grāmatu " Baltkrievi Latvijā". Viņa ir apvienības "Mižnarodnaja asacijacija belarusistau" (Starptautiskā baltkrievistu asociācija) biedre un allaž ir kopā ar "Svitanak" tā svētkos un pasākumos. Lielu darbu latviešu-baltkrievu literāro saišu jomā veic filoloģijas doktore Mirdza Ābola - latviešu un baltkrievu literatūras tulkotāja un pētniece. Viņa ir pabeigusi lielu un vērtīgu darbu,

Baltkrievu kultūras diena Mencendorfa namā. Pirmajā rindā no kreisās LR Prezidenta padomnieks Oļgert Tipāns un LNKBA priekšsēdētājs Rafi Haradžaņans. 2003.g.

Дзень беларускай культуры ў доме-музеі Менцэндорфа У першым радзе першы злева - Саветнік прэзідэнта ЛР Ольгерт Тыпанс, у цэнтры - старшыня АНКТЛ Рафі Хараджанян. 2003 г.

veidojot latviešu-baltkrievu un baltkrievu-latviešu vārdnīcu. Viņa ir "Svitanak" biedre, un apvienības "Mižnarodnaja asacijacija belarusistau" Latvijas nodaļas priekšsēdētāja. "Svitanak" viesi vairākkārt bija pazīstamie latviešu rakstnieki un žurnālisti Andris Vējāns, Uldis Bērziņš, Knuts Skujenieks, Ēriks Hānbergs un citi.

BIEDRĪBAS SAKARI

Biedrībai ir cieši sakari ar Lietuvas un Igaunijas baltkrieviem. "Svitanak" biedri aktīvi piedalās kopīgos pasākumos, tā biedrības delegāti piedalījās Baltijas baltkrievu 1. un 2. kongresā, 2002. gadā Trešajā Baltijas baltkrievu konferencē.

"Svitanak" uztur kontaktus ar Baltkrievijas Tautas Republikas Padomi un tās priekšsēdētāju Ivonku Survilu, ar Kanādas Baltkrievu Koordinācijas komiteju, ar Baltkrievu zinātnes un mākslas institūtu ASV, ar baltkrievu apvienībām Lielbritānijā, Austrālijā, Sanktpēterburgā un Maskavā.

Latvijas "Svitanak" uztur pastāvīgus sakarus ar Baltkrieviju. Apvienība ir pasaules baltkrievu apvienības "Bacjkauščina" (Tēvzeme) biedre un piedalījās trijos pasaules baltkrievu kongresos. Apvienības biedri Mirdza Ābola, Vjačka Ceļešs, Valentīna Kļimenko un Natālija Cimahoviča ir apvienības "Mižnarodnaja asacijacija belarusistau" (Starptautiskā baltkrievistu asociācija) biedri, piedalījās tās kongresos un konferencēs. "Svitanak" biedrs Juris Jarčaks piedalījās Pirmajā pasaules baltkrievu jaunatnes sanāksmē Minskā. "Svitanak" uztur sakarus ar Franciška Skarinas vārda Nacionālas Izglītības-Zinātnes centru un ar tā dibinātāju un pirmo direktoru pazīstamo rakstnieku profesoru Adamu Maļdzisu.

Latvijas baltkrievu kultūras biedrība "Svitanak" ir Latvijas nacionālo kultūras biedrību asociācijas biedre. Šo asociāciju dibināja 1988. gadā demokrātiski noskaņotas biedrības, kuras atbalstīja Latvijas neatkarību un savu nacionāli-kultūras atjaunotni. Asociācija aptver vairāk nekā divdesmit biedrības. LNKBA veic lielu darbu dažādu kultūru nacionālās attīstības, saglabāšanas un popularizēšanas jomā. Asociācijas un tās biedru piedalīšanās dažādos sabiedriskos pasākumos - tikšanās ar Latvijas valsts augstākās vadības pārstāvjiem, ar vēstniecību pārstāvjiem, ar Saeimas, ar Sorosa fonda un citu starptautisku organizāciju pārstāvjiem, dalība starptautiskās konferencēs un semināros - kuros piedalās arī "Svitanak" - liecina par lielu uzticību

Pēc Latvijas nacionālo kultūras biedrību asociācijas konferences. 1998.g.

Пасля канферэнцыі Асацыяцыі нацыянальна-культурных таварыстваў Латвіі. 1998 г.

konferencēs un semināros - kuros piedalās arī "Svitanak" - liecina par lielu uzticību tām darbībām, kuras veic LNKBA.

1995. gadā Gunta Ulmaņa prezidentūras laikā tika izveidota Konsultatīvā tautību padome pie Latvijas Republikas prezidenta. Tajā iegāja pazīstami politiķi, kultūras darbinieki, Latvijas tautību pārstāvji. Baltkrievu diasporas pārstāvis Konsultatīvajā padomē no 1995. līdz 1996. gadam bija Nikolajs Jarčaks, bet no 1996. līdz 1999. gadam Vjačka Teļešs. Padomes sēdēs, kurās piedalījās valsts prezidents un viņa padomnieks nacionālos jautājumos, tika aplūkoti dažādi jautājumi un valsts likumi par nacionālajiem un citiem jautājumiem. 1999. gadā, līdz ar G. Ulmaņa prezidentūras termiņa izbeigšanos Konsultatīvā padome pārtrauca savu darbību. Tomēr sadarbība ar "Svitanak" nepārtrūka - to realizē bijušās Konsultatīvās padomes vadītājs, tagad prezidentes padomnieks nacionālajos jautājumos Oļģerts Tipāns.

"SVITANAK" ŠODIEN

Kopš "Svitanak" dibināšanas tās piecdesmit gadu gaitā bija dažādi posmi. Šodien ir redzams, ka biedrība ir izrādījusies stipra, dzīvotspējīga organizācija, kas spēj pārvarēt objektīvas grūtības, attīstīties un augt.

1999. gadā par "Svitanak" vadītāju tika izvēlēta Tatjana Kazaka. Pateicoties savām organizatores spējām un enerģijai, viņa ir devusi biedrības dzīvei jaunu impulsu. Tāpat ienākot biedrībā jauniem biedriem, jaunatnei, radošai inteliģencei, biedrības pasākumi ir kļuvuši daudz rezultatīvāki. Pēdējos gados "Svitanak" pasākumos piedalās pilna zāle.

Biedrība ikgadus rīko svētkus, kas kļuvuši tradicionāli. Tie ir Ziemas Saulgrieži, Lieldienas, Baltkrievijas Tautas republikas neatkarības pasludināšanas gadadiena. "Svitanak" arī allaž atzīmē dažādas jubilejas un atceres dienas. Šo pasākumu īpaša iezīme ir tā, ka uz tiem ielūdz nevien baltkrievu apvienības, bet arī dažādas sabiedriskas organizācijas.

2002. gadā biedrība interesanti atzīmēja 60 gadu jubileju vienam no "Svitanak" dibināšanas aktīvistiem - Sergejam Paņizņikam. Viņš ir dzejnieks, publicists, tulkotājs, Latvijas Triju zvaigžņu ordeņa kavalieris. Jubilejā piedalījās Latvijas Rakstnieku savienības pārstāvji Andris Vējāns, Uldis Bērziņš, Ēriks Hānbergs un Valdis Rūmnieks, kā arī krievu kultūras centra "Uļej" (Strops) vadītājs dzejnieks un rakstnieks Sergejs Žuravļovs.

Tai pat gadā "Svitanak" kopā ar apvienību "Maju Gonar" atzīmēja Latgales gleznotāja Pētera Miranoviča 100-gadi, piedaloties viņa radiniekiem un atklājot kopīgu baltkrievu mākslinieku darbu izstādi, līdz ar citu tautību mākslinieku darbiem, kas ieiet asociācijā LNKBA.

Ar lieliem literāri-muzikāliem svētkiem "Svitanak" kopā ar Rīgas baltkrievu pamatskolu atzīmēja Jankas Kupala un Jakuba Kolasa 120-gadi. Skanēja mūsu klasiķu dzeja un dziesmas, ka arī viņu dzejas latviskajā atdzejojumā. Vakara dārgi viesi bija latviešu dzejnieki un baltkrievu klasiķu tulkotāji Andris Vējāns un Knuts Skujenieks. A. Vējāns stāstīja par savām tikšanās reizēm ar Jakubu Kolasu, bet Knuts Sujenieks runāja Jankas Kupala dzeju "A hto tam idze" ("Bet kas tur nāk") savā latviskajā atdzejojumā.

Rīdzinieki arī guva iespēju iepazīties ar Liepājas baltkrievu mākslinieka Mihasja Galinska daiļradi, pateicoties kopīgām "Svitanak" un mākslinieka meitas Aleksandras Sļivinas un Liepājas baltkrievu apvienības "Mara" (Sapnis) pūlēm. Šī personālā izstāde, uz kuras svinīgu atklāšanu ieradās arī latviešu radošās inteliģences

pārstāvji, kļuva par skaistu dāvanu sabiedrībai.

Ir patīkami, ka biedrības saites ar Latvijas inteliģenci ikgadus pieaug. Tā nule pagājušajā vasarā "Svitanak" sarīkoja baltkrievu kultūras svētkus Rīgā Mencendorfa namā. Šā pasākuma iniciatori bija paši šā nama saimnieki - muzeja līdzstrādnieki. Svētku dalībnieku interesi izraisīja "svitanakiešu" sagādātās izstādes - baltkrievu grāmatu un baltkrievu amatnieku izstrādājumu izstādes un tāpat baltkrievu virtuves ēdienu gatavošanas demonstrācija un liels koncerts. Šis pasākums Mencendorfa namā bija aprīlī, bet tā paša gada jūlijā analogi svētki notika grāmatniecības muzejā "Ķipi" Dobeles rajonā.

Interesanti kontakti biedrībai "Svitanak" veidojas ar Baltijas krievu institūta kolektīvu. "Svitanak" biedri kopā ar apvienības "Maju gonar" māksliniekiem aktīvi piedalījās baltkrievu kultūras vakarā, kuru bija sarīkojuši institūta studenti projekta "Pasaules kultūra un starptautiskie kultūras sakari ietvaros. Bet 2003. gadā "Svitanak" minētā institūta telpās organizēja Rīgas baltkrieviem lielas Baltkrievijas Tautas Republikas 85-gades svinības. Tajās, bez vietējiem baltkrievu mākslinieciskajiem kolektīviem, viesus ar savu mūziku un dziesmām priecēja pazīstamais baltkrievu estrādes ansamblis "Primaki" (Iegātņi) no Belastokas. Šai dienā tika arī atklāta "Maju gonar" mākslinieku izstāde.

Turpinās "Svitanak" sadarbība arī ar Latvijas citām baltkrievu apvienībām. Tās allaž ir gaidīti "Svitanak" viesi, notiek arī kopīgi pasākumi. Tā "Svitanak" svētkos ne vienu reizi vien ir piedalījies Daugavpils baltkrievu kultūras biedrības "Uzdim" (Pacilātība) pārstāvis dzejnieks Staņislavs Valodzjka, tāpat "Uzdim" pasākumos piedalījās svitanakieši. Kopā ar baltkrievu apvienību "Spadčina" (Mantojums) mūsu biedrība rīkoja ansambļa "Primaki" koncertu Ventspilī.

Biedrībā "Svitanak" ienākot jauniem biedriem, pirmām kārtām minami Taisija Bočkarova, Ludmila Koroļa, Ludmila un Laura Ignatovas, Jaroslavs un Aleksandra Larionovi, Anatols Jermakovičs, un palīdzot "Svitanak" veterāniem, biedrības padomes locekļiem Natālijai Kamiļevskai, Staņislavam Kļimovam, Tatjanai Kazakai un Tatjanai Drobčikai, 2002. gadā realizējās sena "Svitanak" iecere – biedrības pašas baltkrievu dziesmu ansamblis "Svitanak". Dziedātājas Aleksandras Larionovas un pianistes-akompaniātores, Baltkrievijas konservatorijas absolventes Ludmilas Koroļas profesionālā vadībā ansamblis līdz ar ikkuru uzstāšanos gūst arvien lielāku meistarību. Bez ansambļa dalības nu jau grūti iedomāties kādu biedrības pasākumu. Ansamblis arī piedalās koncertos, kurus rīko Latvijas nacionālo kultūras biedrību asociācija. Ir gūta arī pirmā oficiālā atzinība - ansamblis "Svitanak" saņēma diplomu "Par augstu profesionālo meistarību" festivālā "Daugavas vainags" 2003. gada 1. maijā.

"Svitanak" arī aktīvi piedalās daudzās starptautiskās un vietējās konferencēs, sēdēs, semināros un tikšanās par mazākumtautību problēmām, par sabiedrības integrāciju, par Latvijas ieiešanu Eiropas Savienībā un citos sabiedriski-politiskos pasākumos.

Turpmāk Latvijas baltkrievu kultūras biedrība "Svitanak" uzskata par nepieciešamu saglabāt un attīstīt Latvijas baltkrievu kultūru kā pasaules kultūras sastāvdaļu, kuras pastāvēšana nav iedomājama bez dažādo kultūru daudzveidības un kontaktiem starp tām, arī atbalstīt Latvijas valdības politiku nacionālo kultūru integrācijas jomā.

Vjačka Ceļešs
2003.g. oktobris

"Svitanak" Padomes priekšsēdētājs Sergejs Kuzņecovs. 1997.g.
Старшыня рады Латвійскага таварыства беларускай культуры "Сьвітанак" Сяргей Кузняцоў. 1997 г.

"Svitanak" Padome. 2003.g.
Рада таварыства "Сьвітанак". 2003 г.

J. Kupalas un J. Kolasa 120-gadē "Svitanakā"
dzied Ilona Vorotnikova. 2002.g.

120-гадовы юбілей Якуба Коласа і Янкі Купалы
ў "Сьвітанку". Спявае Ілона Варатнікова. 2002 г.

Uzstājas ansamblis "Svitanak". 2003.g.
Выступае ансамбль "Сьвітанак". 2003 г.

Baltkrievijas Republikas vēstnieks Latvijā
Valentīns Veličko un Rīgas Baltkrievu
sākumskolas skolēni. 1996. g.

Пасол Рэспублікі Беларусь у Латвіі
Валянцін Вялічка і вучні Рыжскай Беларускай
пачатковай школы. 1996 г.

Rīgas Baltkrievu pamatskola. 2000. - 2001. m. g.
Рыжская беларуская асноўная школа. 2000-2001 навучальны год.

Baltijas baltkrievu 3. Konferences
laikā Viļņā pie J. Kupalas
memoriālās plāksnes.
No labās otrā – BTR Padomes
priekšsēdētāja Ivonka Survila (Kanada),
blakus – T. Kazaka. 2002. g.

Ля мемарыяльнай дошкі Янку Купалу
ў Вільні падчас III Канферэнцыі беларусаў
Балтыіі. Другая зправа – старшыня Рады БНР
Івонка Сурвіла (Канада),
побач – старшыня "Сьвітанка"
Таццяна Казак.
2002 г.

Biedrības priekšsēdētāja T. Kazaka
stāsta "Neatkarīgā rīta avīzē"
par baltkrievu virtuves
tradicionālos ēdienus.
2002. g.

Старшыня таварыства
Таццяна Казак расказвае ў газеце
"Neatkarīgā rīta avīze"
пра традыцыйныя стравы
беларускай кухні".
2002 г.

Taisija Bočkarjova cienā baltkrievu kultūras dienas viesus ar draņikiem.
Mencendorfa nams. 2003.g.
Таісія Бачкарова частуе дранікамі гасцей
на Дні беларускай культуры ў Доме-музеі Мэнцэндорфа. 2003 г.

ПАЧАТКІ

Беларусы ў Латвіі жывуць з даўніх часоў. Пад уздзеяннем розных прычынаў асядалі яны на латышскай зямлі. Садзейнічалі гэтаму блізкасць беларускіх і латышскіх земляў і агульная рака Дзвіна-Даўгава, якая з 12-га стагоддзя была галоўным гандлёвым шляхам паміж двума суседнімі народамі. Уплывалі на гэты працэс эканамічныя, палітычныя і іншыя фактары. У 12-13 ст.ст. у княскіх дружынах Кокнэсэ і Ерсікі продкі сённяшніх беларусаў і латышоў разам змагаліся супраць нямецкіх крыжакоў. Па Дзвіне-Даўгаве з Беларусі ў Латвію прыйшла праваслаўная вера. Ужо ў 16 ст. ў Старой Рызе ў раёне царквы Екаба стаяла беларуская царква святога Міколы, а побач знаходзіліся канторы купцоў з Полацку і Віцебску.

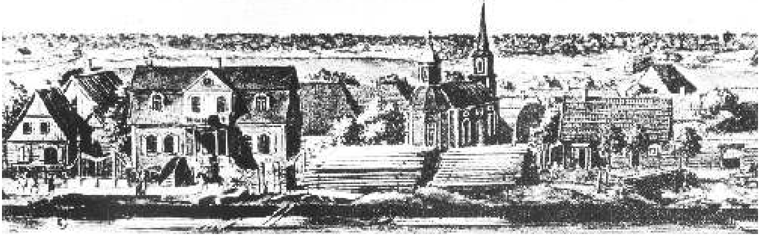

Baltkrievu uniātu Svētās trīsvienības baznīca. 18. gs. J. Broces zīmējums.
Беларуская вуніяцкая царква Св. Тройцы. 18 ст. Малюнак І. Броцэ.

У 18-19ст.ст. на востраве Кліверсала стаяла беларуская вуніяцкая царква святой Тройцы, пастаўленая беларускімі плытагонамі.

У часы Расейскай імперыі Латгалія, дзе жыло шмат беларусаў, уваходзіла ў беларускую Віцебскую губернію. Гэтыя і іншыя факты сведчаць аб тым, што колькасць беларусаў у Латвіі паступова з кожным стагоддзем павялічвалася. Яны захоўвалі тут сваю мову, культуру і свае народныя традыцыі. У пачатку 20 ст. беларусаў у Латвіі налічвалася каля 70 тысяч. Са стварэннем у 1920 г. незалежнай дэмакратычнай Латвійскай Рэспублікі беларусы атрымалі грамадзянства, статус нацыянальнай меншасці і права на нацыянальную культурную аўтаномію. У Латгаліі, дзе беларусы жылі больш кампактна, у 1921 г. мясцовай беларускай інтэлігенцыяй было заснавана культурна-асветніцкае таварыства "Бацькаўшчына", якое да 1934 г. адчыніла больш за 50 беларускіх школаў у Латвіі. Тады ж былі адчынены беларускія гімназіі ў Лудзе, Даўгапілсе і Рызе, а пазней і ў Індры, а таксама заснаваны беларускі тэатр, настаўніцкія курсы і выдавецтва, у якім выдаваліся на роднай мове кнігі, газеты і часопісы.

Найвялікшы ўклад у справу беларускага Адраджэння ў Латвіі з 1921 па 1944 г. унёс ураджэнец Дзвінску (Даўгапілсу) былы сябра Урада Беларускай

Народнай Рэспублікі, вайсковы і палітычны дзеяч, педагог, публіцыст і паэт Кастусь Езавітаў. Ён са сваімі паплечнікамі, прадстаўнікамі свядомай беларускай інтэлігенцыі С.Сахаравым, У.Пігулеўскім, С.Сіцько, П.Мірановічам, Э.Вайвадзішам і іншымі беларусамі пад гістарычнымі беларускімі сімваламі бел-чырвона-белым сцягам і гербам Пагоняй адраджалі і абаранялі беларускую мову, культуру, гісторыю і асвету беларускай дыяспары ў Латвіі.

Latvijas izglītības ministrijas Baltkrievu nodaļa.
Pirmajā rindā Sergejs Saharovs un Kastuss Jezavitavs.
Беларускі аддзел школаў
Міністэрства адукацыі Латвіі.
У першым радзе злева С. Сахараў. і К.Езавітаў.

Вялікую дапамогу беларусам Латвіі аказаў Яніс Райніс. Дзякуючы падтрымцы класіка латышскай літаратуры, у 1921 г. пры Міністэрстве асветы ЛР быў створаны Беларускі аддзел, які займаўся арганізацыяй беларускіх школаў у Латвіі.

З прыходам у 1940 г. у Латвію савецкай улады нацыянальнае адраджэнне беларусаў было спынена. У пасляваенны час і найбольш з 1959 і да 1989 г. беларуская дыяспара колькасна павялічылася за кошт маладых спецыялістаў, рабочых і беларусаў-вайскоўцаў, якія прыязджалі ў Латвію. Аднак нацыянальная культурна-асветніцкая дзейнасць беларусамі Латвіі ў той час была спынена, бо яна не адпавядала савецкай ідэалогіі.

У канцы 80-х гадоў мінулага стагоддзя, у часы латвійскай Атмоды, дэмакратычна настроеная беларуская інтэлігенцыя Рыгі стала ў адзіныя шэрагі з латышамі і прадстаўнікамі іншых нацыянальнасцяў, каб разам аднаўляць незалежную латвійскую дзяржаву і сваю нацыянальную культуру. Кіруючыся ідэаламі сваіх папярэднікаў Кастуся Езавітава і яго паплечнікаў, яна стварыла ініцыятыўную групу па арганізацыі беларускага культурнага таварыства, якое павінна было працягваць адраджэнскую культурна-асветніцкую справу беларускага таварыства "Бацькаўшчына".

27 лістапада 1988 г. у Доме культуры прафсаюзаў (Маза Гілдэ) на вул.Амату, 5 у Зялёнай зале ініцыятыўная група сабрала ўстаноўчы сход, на якім было заснавана першае дэмакратычнае Латвійскае таварыства беларускай культуры "Сьвітанак". Першым яго кіраўніком быў абраны адзін з сябраў гэтай групы, супрацоўнік Латвійскай акадэміі медыцынскіх навук Сяргей Кузняцоў, а яго першым намеснікам – мастак Вячка Целеш, выпускнік Латвійскай акадэміі мастацтваў.

Вялікую дапамогу ў арганізацыі таварыства аказала прадстаўніца Народнага Фронту Латвіі журналістка Айя Лацэ. Стаяў ля вытокаў заснавання таварыства і быў адным з ініцыятараў яго стварэння вядомы беларускі паэт і публіцыст з Мінску Сяргей Панізнік. Ён у той час часта наведваў Рыгу і быў адным з першых сябраў "Сьвітанка".

Асноўнымі мэтамі, якія вызначыла таварыства, былі: адраджэнне і папулярызацыя беларускай мовы, выхаванне ў суродзічаў нацыянальнай самасвядомасці, а таксама ўзаемазбліжэнне беларускай культуры з латышскай і іншымі нацыянальнымі культурамі Латвіі для большага ўзаемаразумення і

Uz Rīgas pils torņa ar baltkrievu karogu Andris Frīdbergs un Vladimirs Usiks. 1990.g. Atmoda.

На вежы Рыжскага замка з беларускім сцягам А. Фрыдбергс і У. Усік. Атмода.1990 г.

згоды ў грамадстве.

Галоўнымі задачамі "Сьвітанка" сталі: адкрыццё беларускай школы, дзіцячай мастацкай студыі, заснаванне бібліятэкі, ансамбля беларускай песні і выданне беларускай прэсы. Для рэалізацыі гэтых планаў патрэбен быў час і вялікія высілкі не толькі сябраў "Сьвітанка", але і тых, хто хацеў адчуваць сябе беларусам у Латвіі.

З часу з'яўлення "Сьвітанка" прайшло 15 год. За гэты час таварыствам зроблена шмат добрых спраў, дзякуючы самаахвярнай патрыятычнай грамадскай дзейнасці яго сяброў. Цяпер можна азірнуцца назад, каб убачыць плён гэтай працы.

Вельмі актыўная дзейнасць "Сьвітанка" адбывалася ў часы Атмоды ў канцы 80-х і ў пачатку 90-х гадоў дваццатага стагоддзя, калі і ў Беларусі ішло Адраджэнне, узнятае Беларускім Народным Фронтам. Ідэі, якія адстойваў БНФ, -- незалежнасць, дэмакратыя, абарона і адраджэнне роднай мовы, нацыянальнай культуры, гісторыі і асветы на беларускай мове, былі і ідэямі "Сьвітанка". Таму таварыства падтрымала БНФ і ва Ўстаноўчым яго з'ездзе ў Вільні ў 1989 годзе ўдзельнічалі старшыня "Сьвітанка" Сяргей Кузняцоў і Уладзімір Усік, сябра "Сьвітанка" і Народнага Фронту Латвіі.

У 1991 годзе Беларусь атрымала незалежнасць. Пад гістарычнымі сімваламі народа да 1994 г. працягвалася ў краіне беларускае Адраджэнне, якое ўплывала і на латвійскіх беларусаў, на іх удзел у культурна-асветніцкім жыцці дыяспары, на іх адносіны да беларускай і латвійскай дзяржаў. Тады ж беларусы дэмакратычных поглядаў, патрыёты Бацькаўшчыны і Латвіі гуртаваліся каля "Сьвітанка". Таварыства падтрымала незалежнасць гэтых дзяржаў, іх гістарычныя дзяржаўныя сімвалы і статус адзінай дзяржаўнай беларускай мовы ў Беларусі і латышскай – у Латвіі. Менавіта тады з'явілася магчымасць мець добрыя сувязі з Бацькаўшчынай, на яе матэрыяльную і духоўную падтрымку, на сустрэчы ў латвійскім "Сьвітанку" і ў Беларусі з прадстаўнікамі дзяржаўных уладаў, з дзеячамі навукі, культуры, палітыкамі і творчай інтэлігенцыяй Беларусі. Гэта давала плён у працы "Сьвітанка".

БЕЛАРУСКАЯ ШКОЛА

У 1989 г. у Маза Гілдэ, дзе месцілася таварыства, у памяшканні народнай мастацкай студыі "Гілдэ" таварыствам "Сьвітанак" была адчынена Беларуская мастацкая студыя "Вясёлка", у якой вучылася больш за сорак беларускіх дзяцей з Рыгі, Юрмалы, Огрэ і Олайне. Студыя ў той час матэрыяльна падтрымлівалася латвійскай дзяржавай, а пазней – бацькамі вучняў. "Вясёлка" і зараз працуе ў Рыжскай беларускай асноўнай школе на вул. Ак. Келдыша пад кіраўніцтвам педагога Вячаслава Целеша.

Studijas "Vjasjolka" 5-gade. 1994.g.
5-годдзе студыі "Вясёлка". 1994 г.

Ак. Келдыша пад кіраўніцтвам педагога Вячаслава Целеша.

У 1991 г. у памяшканні "Маза Гілдэ" з вучняў Беларускай мастацкай студыі "Вяселка" была арганізавана і пачала працаваць Рыжская беларуская нядзельная школа. У 1992 г. пры 15-й Рыжскай сярэдняй школе на вул. Вісвалжа, 9 яна была афіцыйна адчынена "Сьвітанкам" і Рыжскай Латгальскай управай школ.

Беларускую мову і літаратуру ў нядзельнай школе з часу яе існавання і да сённяшняга часу выкладалі настаўнікі, сябры "Сьвітанка" Людміла Якаўлева, Таццяна Касуха, Тамара Станкевіч, Ганна Іванэ. Кіраўніком школы стаў Вячка Целеш, які выкладаў таксама асновы гісторыі і культуры Беларусі. За час працы школы адбылося 6 выпускаў. Выпускнікі Рыжскай беларускай нядзельнай школы атрымалі магчымасць вучыцца далей у сярэдне-спецыяльных і вышэйшых навучальных установах Беларусі і Латвіі.

У 1993 г. пры 15-й Рыжскай сярэдняй школе намаганнямі "Сьвітанка" была адчынена падрыхтоўчая група, а з 1-га верасня 1994 года пачаў працу першы клас дзяржаўнай Рыжскай беларускай пачатковай школы. З 1995 г. школа была прыпісана да 75-й рыжскай сярэдняй школы-гімназіі і знаходзілася на вул. Огрэс, 8.

Шмат намаганняў для арганізацыі і заснавання школы прыклаў у той час старшыня таварыства, супрацоўнік Латвійскай акадэміі навук, доктар хімічных навук Мікола Ярчак. Вялікую дапамогу і падтрымку мела школа і ад Амбасады Рэспублікі Беларусь у Латвіі і першага пасла Валянціна Вялічкі.

Пасля паспяховай акрэдытацыі ў 1998 г. школа атрымала статус Рыжскай Беларускай асноўнай школы.

З пачатку заснавання першага беларускага класа і да 2001 г. школу ўзначальваў Вячка Целеш. З 2001 года дырэктарам школы з'яўляецца магістр педагогікі і псіхалогіі, намеснік старшыні Рады таварыства "Сьвітанак" Ганна Іванэ.

Першымі настаўнікамі ў беларускіх школьнікаў таксама былі сябры "Сьвітанка" Тамара Станкевіч, Андрэй Гуцаў, Таццяна Касуха, Наталля Камілеўская.

У 2003 г. адбыўся першы выпуск школы. Цяпер у ёй навучаюцца дзеці з першага па дзевяты клас. У школе працуе моцны педагагічны калектыў, усе – спецыялісты з вышэйшай педагагічнай

Baltkrievu valodas stundu vada Rīgas baltkrievu svētdienas skolas skolotāja T. Stankeviča. 1993.g.
Урок беларускай мовы вядзе настаўніца Рыжскай беларускай нядзельнай школы Тамара Станкевіч. 1993. г.

адукацыяй.

Не губляе "Сьвітанак" сувязі са школай і ў цяперашні час, разам праводзяцца святы і імпрэзы. У школе працавалі і зараз працуюць настаўнікі – сябры "Сьвітанка": Анатоль Ермаковіч, Марыя Халяўская, Галіна Драчова, Святлана Каротчанкава, у складзе бацькоўскага камітэту – "сьвітанкаўцы" Таццяна Дробчык, Алена і Сяргей Рабацені і інш.

АБ'ЯДНАННЕ МАСТАКОЎ-БЕЛАРУСАЎ БАЛТЫІ "МАЮ ГОНАР"

У 1991 г. у майстэрні мастака Вячкі Целеша ў Рызе па вул. Брывібас, 40 беларускімі мастакамі з Латвіі, Эстоніі, Літувы, Санкт-Петэрбурга было заснавана Аб'яднанне мастакоў-беларусаў Балтыі "Маю гонар". Пазней у склад аб'яднання ўвайшлі мастакі і са Швецыі.

Apvienības "Maju gonar" jubilejas izstāde. 2001.g.
Мастакі аб'яднання мастакоў-беларусаў Балтыі "Маю гонар" на юбілейнай выставе. 2001 г.

Галоўнай задачай яго стала далучэнне да беларускага мастацтва сваіх суродзічаў, што жывуць у балтыйскіх дзяржавах, а таксама дапамога беларускім таварыствам гэтага рэгіёна ў адраджэнні сваей нацыянальнай культуры. З часу свайго заснавання і да сённяшняга дня аб'яднанне "Маю гонар" працуе пры Латвійскім таварыстве беларускай культуры "Сьвітанак".

Офіс "Маю гонар" знаходзіцца ў Рызе, у майстэрні яго старшыні Вячкі Целеша, у Рызе жыве і адказны сакратар аб'яднання Васіль Малышчыц, а наместнік старшыні – Маргарыта Астраумава жыве ў г.Іыхві ў Эстоніі. Суполкі аб'яднання працуюць у кожнай з вышэй пералічаных балтыйскіх дзяржаў, дзе ладзяць свае выставы і супрацоўнічаюць з мясцовымі беларускімі таварыствамі.

Агульныя выставы аб'яднання ладзіліся ў Латвіі, Эстоніі і Літуве, а да 1994 г. – і ў Беларусі. Апошняя выстава твораў жывапісу, графікі і прыкладнога мастацтва адбылася ў Рызе ў 2001 г. з нагоды дзесяцігадовага юбілею Аб'яднання мастакоў-беларусаў Балтыі "Маю гонар". Аб'яднанне паступова папаўняецца новымі мастакамі, усе разам яны нясуць жыхарам Балтыйскага рэгіёна свет радасці і прыгажосці.

СРОДКІ МАСАВАЙ ІНФАРМАЦЫІ

Дзеля гуртавання беларусаў і захавання сваёй індэнтычнасці латвійскім беларусам патрэбна аб'ектыўная інфармацыя на роднай мове. На жаль, сёння такой інфармацыі ў дастатковым аб'ёме мы не маем. Ёсць, праўда, міжнародныя беларускія радыёперадачы "Свабода" і "Палёнія", але па тэхнічных прычынах іх не заўсёды можна слухаць. Незалежную беларускую прэсу з Беларусі атрымаць складана, а інтэрнэтам не ўсе пакуль што маюць магчымасць карыстацца.

На працягу свайго існавання "Сьвітанак" увесь час супрацоўнічаў з рознымі сродкамі масавай інфармацыі дэмакратычнага накірунку як у Беларусі, так і ў Латвіі. Дзейнасць таварыства адлюстроўвалася і адлюстроўваецца на старонках газеты "Голас Радзімы", бюлетэня ЗБС "Бацькаўшчына" "Беларусы ў свеце", латышска- і расейскамоўнага друку, у праграмах Латвійскага дзяржаўнага радыё.

6."Svitanak" priekšsēdētājs Sergejs Kuzņecovs Černobiļas traģēdijas piemiņas 4. gadadiena. 1990.g.

Старшыня таварыства Сяргей Кузняцоў у дзень памяці 4-х угодкаў Чарнобыльскай трагедыі. 1990 г.

У часы латвійскай Атмоды газета г. Вентспілса "Вентас Балсс" вылучыла сваю старонку для беларусаў, у якой сябра "Сьвітанка" Уладзімір Скрабатун разам з журналісткай Аленай Нарушэвіч друкавалі самыя разнастайныя матэрыялы, што тычыліся беларускай гісторыі, культуры, змяшчалі, у прыватнасці, і інфармацыю пра дзейнасць "Сьвітанка".

Таварыства "Сьвітанак" спрабавала выдаваць сваю прэсу. Часткова была адноўлена газета "Голас беларуса", якую ў 20-30-х гадах выдавала ў Рызе беларускае таварыства "Бацькаўшчына" і яе рэдактар Кастусь Езавітаў. Сябра "Сьвітанка" Вадзім Паўловіч у 1989 г. выдаў чатыры нумары гэтай першай пасля савецкага часу беларускай газеты ў Латвіі. У 1997 г. пад рэдакцыяй Таццяны Касуха таварыствам быў выдадзены яшчэ адзін нумар "Голаса беларуса". Аднак і першая, і другая спробы працягваць выданне беларускай дэмакратычнай газеты з-за адсутнасці фінансавых сродкаў спыніліся.

У часы Адраджэння пад рэдакцыяй Сяржука Кузняцова і мастацкай рэдакцыяй Вячкі Целеша з дапамогай Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь таварыства выдала першы нумар часопіса "Сьвітанак", але і яго выданне з-за недахопу сродкаў было спынена.

Есць пэўныя здабыткі ў таварыства "Сьвітанак" і ў выдавецкай дзейнасці. У 1993 г. ім былі выдадзены паштоўкі з серыі "Слаўныя дзеячы беларускага адраджэння ў Латвіі" з партрэтамі Кастуся Езавітава і Сяргея Сахарава, а ў 1997 г. – з партрэтам Эдуарда Вайвадзіша. У 2002 г. да 120-годдзя Янкі Купалы была выдадзена паштоўка з рэпрадукцыяй карціны Вячкі Целеша "Дзьвіна-Даўгава – маці наша" (Янка Купала і Яніс Райніс). Істотную дапамогу ў арганізацыі выдання аказаў прадпрымальнік Янка Кабановіч.

У 1990 г. Латвійскім таварыствам беларускай культуры "Сьвітанак" пры падтрымцы Латвійскай дзяржавы на Латвійскім Радыё была заснавана беларуская грамадская культурна-асветніцкая праграма "Сьвітанак". Першым яе вядучым быў Сяргей Кузняцоў. З 1992 г. перадачу рыхтуе і вядзе журналістка, сябра "Сьвітанка" Таццяна Касуха. Змястоўна і цікава яна асвятляе ўсе навіны культурнага жыцця беларускіх суполак Рыгі, Даўгапілса, Ліепаі і Вентспілса, запрашае да сустрэч на радыёперадачы прадстаўнікоў гэтых таварыстваў.

З самага пачатку свайго існавання, дзякуючы самаадданай грамадскай працы яе стваральнікаў Сяргея Кузняцова і Таццяны Касуха, пры падтрымцы рэдактараў Латвійскага Радыё Лідзіі Чэры і Людмілы Корсак радыёпраграма "Сьвітанак" дапамагае слухачам інфармацыяй, родным словам, беларускай музыкай і песнямі жыць і працаваць на гэтай зямлі і адначасова адчуваць сябе беларусамі.

БІБЛІЯТЭКА ТАВАРЫСТВА

Месцам, якое захоўвае крыніцы інфармацыі пра Беларусь, пра беларусаў Латвіі, іншых дзяржаў стала беларуская бібліятэка. Яна была заснавана "Сьвітанкам" пры падтрымцы Латвійскага рэспубліканскага прафсаюза ў 1990 г. на вул. Лачплеша, 43/45 пры бібліятэцы Клуба паліграфістаў. Бібліятэка была створана з кніг, якія ахвяравалі сябры таварыства, а таксама з беларускіх кніг, набытых таварыствам у рыжскай кнігарні "Драўдзіба" на грошы, што вылучыў "Сьвітанку" гэты прафсаюз.

Падчас, калі міністрам культуры Латвіі быў Раймонд Паўлс, па просьбе таварыства яго міністэрства выдаткавала грошы на падпіску для бібліятэкі амаль усёй папулярнай беларускай прэсы.

Шмат кніжак для бібліятэкі даслалі вядомыя беларускія пісьменнікі Беларусі Сяргей Панізнік, Адам Мальдзіс, Уладзімір Арлоў, Міхась Чарняўскі і Эрнэст Ялугін. У 1990 г. 90 беларускіх кніжак з творамі Янкі Купалы, Якуба Коласа, Уладзіміра Караткевіча, Васіля Быкава, Івана Мележа і інш. даслаў у бібліятэку "Сьвітанка" Беларускі фонд культуры з Мінска. Пасля закрыцця ў 1991 г. у Клубе паліграфістаў бібліятэкі, беларуская бібліятэка пераехала ў памяшканне Рыжскай гарадской бібліятэкі № 4 па вул. Міера, 55/57. Зараз бібліятэка знаходзіцца ў офісе таварыства "Сьвітанак" па вул. Слокас, 37. У бібліятэцы ёсць прэса, якую дасылаюць з беларускіх дыяспар іншых краін.

Latviešu dzejnieks Andris Vējāns "Svitanakā" sveic Sergeju Panizniku ar 60-gadu jubileju. 2002.g.

Латышскі паэт Андрыс Веянс віншуе на вечарыне ў "Сьвітанку" Сяргея Панізніка з юбілеем. 2002 г.

Газету "Зважай" дасылаў яе рэдактар, пісьменнік Кастусь Акула з Канады, з ЗША газету "Беларус" дасылала Юзэфа Найдзюк, часопіс "Полацак" – Міхась Белямук,

дасылала Юзэфа Найдзюк, часопіс "Полацак" – Міхась Белямук, часопіс "Царкоўны пасланец" – Беларуская аўтакефальная царква, з Канады Раіса Жук-Грышкевіч рэгулярна дасылае Камунікаты Каардынацыйнага Камітэту беларусаў Канады.

З Беларусі бібліятэка пастаянна атрымлівае газету "Голас Радзімы", "Беларускую перспектыву" дасылае яе галоўны рэдактар Валянціна Трыгубовіч, бюлетэнь "Беларусы ў свеце" – МГА ЗБС "Бацькаўшчына". З Польшчы ў бібліятэку ў апошнія гады прыходзіць часопіс "Камунікат" ад Беларускай Рэдакцыі Радыё Палёнія.

ПАДТРЫМКА ТАВАРЫСТВА

Уся дзейнасць таварыства "Сьвітанак" у асноўным грунтуецца на патрыятызме і самаахвярнай грамадскай працы яго сяброў. Але плённай ў сённяшняй сітуацыі яна б не была без падтрымкі з боку дзяржавы і асобных людзей.

Дзякуючы дапамозе Латвійскай дзяржавы, з 1992 г. таварыства мае свой офіс на вул. Слокас, 37, а таксама сваю бібліятэку, месца для сходаў, арганізацыі сваіх святаў і выстаў. Для сваёй працы і дзейнасці яно пастаянна атрымлівала хоць і не вялікую, але матэрыяльную падтрымку праз Міністэрства культуры, Міністэрства юстыцыі, а таксама праз Упраўленне натуралізацыі Дэпартамента грамадзянства і міграцыі Латвіі. Прадстаўнікі дзяржавы сваёй прысутнасцю на ўсіх імпрэзах і святах маральна і духоўна падтрымлівалі "Сьвітанак". Гэта саветнік прэзідэнта ЛР Ольгертс Тыпанс, кіраўнік Аддзела нацыянальных меншасцяў Міністэртва Юстыцыі Ілмарс Гейге і загадчыца Аддзела нацыянальных меншасцяў Упраўлення натуралізацыі Айна Балашка.

"Svitanak" biedrus desmitgadē sveic
Aina Balaško. 1998.g.
З дзесяцігадовым юбілеем сяброў "Сьвітанка"
віншуе Айна Балашка. 1998 г.

Падчас Адраджэння ў Беларусі "Сьвітанак" меў матэрыяльную і духоўную падтрымку і з боку Рэспублікі Беларусь праз міністэрствы і Беларускі фонд культуры, якім кіраваў пісьменнік Іван Чыгрынаў. Кантакты паміж таварыствам і беларускай дзяржавай адбываліся і ў латвійскім таварыстве ў Рызе, і ў Беларусі.

У 1990 г. падчас святкавання 500-х угодкаў Францішка Скарыны, якое ладзіў "Сьвітанак", яго наведала супрацоўніцтва Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ніна Загорская і навуковец Акадэміі Навук Беларусі Вячаслаў Чэмярыцкі.

У 1993 г. на сустрэчу ў таварыства прыехалі міністр замежных спраў РБ Пётр Краўчанка і міністр інфармацыі Беларусі Анатоль Бутэвіч. У гэтым жа годзе "Сьвітанак" наведалі намесніца міністра адукацыі РБ Людміла Сухнат і прадстаўніца Савета Міністраў Беларусі Наталля Голубева. Госцем таварыства

Biedrību jubilejā sveic Janka Kabanovičs. 1998.g.
З юбілеем "сьвітанкаўцаў" віншуе Я. Кабановіч. 1998 г.

прадстаўніца Савета Міністраў Беларусі Наталля Голубева. Госцем таварыства быў і пасол Рэспублікі Беларусь у Латвіі Валянцін Вялічка. Адбываліся неаднаразовыя сустрэчы світанкаўцаў з прадстаўнікамі беларускіх уладаў і ў Мінску ў час розных з'ездаў і канферэнцый. Некаторыя кантакты маюцца і цяпер.

Падтрымлівалі таварыства шмат асобных прыхільнікаў беларускага адраджэння, якія не з'яўляюцца сябрамі "Сьвітанка". Аднак найбольшую падтрымку беларускай культуры і асветы ў Латвіі, у тым ліку і культурнай дзейнасці "Світанка", унёс выпускнік Латвійскага палітэхнічнага інстытута прадпрымальнік Янка Кабановіч.

Таварыства "Сьвітанак" заўсёды мела сяброў з боку латышскага асяроддзя. Адна з іх – хабілітаваны доктар гістарычных навук, прафесар Ілга Апінэ, якая дапамагае ў даследаванні і папулярызацыі гісторыі беларускай дыяспары Латвіі, выдала грунтоўную кніжку "Беларусы ў Латвіі". Яна з'яўляецца сябрам ГА "Міжнародная асацыяцыя беларусістаў" і заўсёды разам са "Сьвітанкам" на яго святах і імпрэзах.

Вялікую справу на ніве латышска-беларускіх літаратурных сувязяў робіць перакладчыца і даследчыца латышскай і беларускай літаратур доктар філалогіі Мірдза Абала. Ёю створана вялікая і каштоўная праца па складанню беларуска-латышскага слоўніка. Мірдза Абала – сябра таварыства "Сьвітанак" і старшыня Латвійскай суполкі ГА "Міжнародная асацыяцыя беларусістаў."

Гасцямі "Сьвітанка" неаднаразова былі вядомыя латышскія пісьменнікі і журналісты Андрыс Веянс, Улдыс Берзіньш, Кнутс Скуеньекс, Эрыкс Хансбергс і інш.

СТАСУНКІ

Таварыства "Сьвітанак" мае трывалыя сувязі з беларусамі Ліетувы і Эстоніі. Сябры таварыства прымаюць актыўны удзел у сумесных мерапрыемствах, прынамсі, дэлегаты ад "Сьвітанка" ўдзельнічалі ў працы 1-га, 2-га з'ездаў беларусаў Балтыі, у 2002 г. – у 3-й Канферэнцыі беларусаў Балтыі.

Суполка падтрымлівае кантакты з Радай Беларускай Народнай Рэспублікі і яе старшынёй Івонкай Сурвілай, з Каардынацыйным Камітэтам Беларусаў Канады, з Беларускім Інстытутам навукі і мастацтва ў ЗША, з беларускімі таварыствамі Вялікабрытаніі, Аўстраліі, Польшчы, Санкт-Петэрбурга і Масквы. Не губляюцца сувязі і з Беларуссю. Таварыства з'яўляецца сябрам Згуртавання беларусаў свету "Бацькаўшчына", яго дэлегаты ўдзельнічалі ў трох з'ездах беларусаў свету.

25. marta svētki "Svitanakā"(BTR 81. gadadiena)
No kreisās: Ilga Apine, Mirdza Ābola. 1999.g.

Свята 25-га сакавіка ў "Сьвітанку"
(81-я ўгодкі абвяшчэння БНР)
Злева-направа Ілга Апінэ, Мірдза Абола. 1999 г.

Сябрамі ГА "Міжнародная асацыяцыя беларусістаў" з'яўляюцца "сьвітанкаўцы" Мірдза Абала, Вячка Целеш, Валянціна Кліменка і Наталля Цімаховіч.

Удзельнікам Першай сустрэчы беларускай моладзі свету ў Мінску быў сябра таварыства Юрый Ярчак.

Супрацоўнічаў "Сьвітанак" і з нацыянальным навукова-асветніцкім цэнтрам імя Францішка Скарыны і яго заснавальнікам і першым дырэктарам, вядомым пісьменнікам, прафесарам Адамам Мальдзісам.

Латвійскае таварыства беларускай культуры "Сьвітанак" з'яўляецца сябрам Асацыяцыі нацыянальных культурных таварыстваў Латвіі (АНКТЛ), якая аб'яднала ў 1988 г. таварыствы дэмакратычнага накірунку, што падтрымліваюць незалежнасць Латвіі і сваё нацыянальнае культурнае адраджэнне.

У Асацыяцыю ўваходзяць больш дваццаці таварыстваў. АНКТЛ праводзіць вялікую працу на ніве развіцця, захавання і папулярызацыі розных нацыянальных культур Латвіі. Удзел Асацыяцыі і яе сябраў у сустрэчах з прадстаўнікамі вышэйшага кіраўніцтва Латвійскай Рэспублікі, у сустрэчах з прадстаўнікамі АБСЕ, ЕС і Амбасадаў розных краінаў, з прадстаўнікамі Фонда Сораса і іншых міжнародных арганізацый, а таксама ўдзел у міжнародных канферэнцыях і семінарах, у якіх удзельнічае і "Сьвітанак", сведчыць аб вялікім даверы да тых справаў, што робіць АНКТЛ.

Падчас прэзідэнства Гунціса Улманіса ў 1995 г. была створана Кансультатыўная Рада нацыянальнасцяў пры прэзідэнце Латвійскай Рэспублікі.У яе ўваходзілі вядомыя палітыкі, дзеячы культуры, прадстаўнікі нацыянальнасцяў Латвіі.

Прадстаўніком ад беларускай дыяспары ў кансультатыўнай Радзе з 1995 да 1996 г. быў Мікола Ярчак, а з 1996 да 1999 г. – Вячка Целеш. На пасяджэннях Рады, у якіх удзельнічалі прэзідэнт краіны і яго саветнік па нацыянальных пытаннях, разглядаліся законы дзяржавы па праблемах нацменшасцяў і іншыя пытанні. У 1999 г. з заканчэннем тэрміна прэзідэнцтва Г.Улманіса Кансультатыўная Рада спыніла сваю дзейнасць. Аднак не спынілася супрацоўніцтва са "Сьвітанкам" кіраўніка былой Кансультатыўнай Рады, цяперашняга саветніка прэзідэнта па нацыянальных пытаннях Олгерта Тыпанса.

"СЬВІТАНАК" СЁННЯ

За час існавання "Сьвітанка" на яго пятнаццацігадовым шляху былі розныя перыяды. Сёння відавочна – суполка аказалася трывалай, жыццядзейнай арганізацыяй, здольнай пераадольваць аб'ектыўныя цяжкасці, развівацца і расці.

Rīgas baltkrievu svētdienas skolas beidzēji
N. Koscina un J.Jarčaks atklāj svētkus,
kas veltīti Kastusja Jezavitava 100-gadei
un "Svitanak" 5-gadei. 1993. g.

Выпускнікі рыжскай беларускай нядзельнай школы Н. Косціна і Ю. Ярчак адчыняюць свята, прысвечанае 100-годдзю Канстанціна Езавітава і 5-годдзю "Сьвітанка". 1993 г.

У 1999 г. старшынёй "Сьвітанка" была абрана Таццяна Казак. Дзякуючы сваім арганізатарскім здольнасцям і энергіі, яна здолела надаць новы імпульс у працы таварыства. З прыходам у суполку новых сяброў, моладзі, творчай інтэлігенцыі больш плённымі сталі яе мерапрыемствы. Ў апошнія гады "Сьвітанак" збірае на свае святы і імпрэзы поўныя залі.

Штогод таварыства ладзіць святы, якія сталі ўжо традыцыйнымі – Калядкі, Вялікдзень, ўгодкі абвяшчэння незалежнай Беларускай Народнай Рэспулікі, адзначае векапомныя даты і юбілеі. Істотнай рысай гэтых мерапрыемстваў стала тая акалічнасць, што да ўдзелу ў іх запрашаюцца не толькі беларускія суполкі, але і розныя грамадскія аб'яднанні.

Цікава і змястоўна ў 2002 г. у "Сьвітанку" быў адсвяткаваны 60-гадовы юбілей аднаго з арганізатараў таварыства, беларускага паэта, публіцыста і перакладчыка, кавалера Ордэна Трох Зорак Латвіі Сяргея Панізніка. У ім удзельнічалі прадстаўнікі Саюза пісьменнікаў Латвіі Андрыс Веянс, Улдыс Берзіньш, Эрыкс Ханбергс і Валдыс Румніекс, а таксама старшыня Рускага культурнага цэнтра "Улей" паэт і пісьменнік Сяргей Жураўлёў.

Урачыстае адкрыццё выставы, прысвечанай 100-годдзю з дня нараджэння беларускага мастака з Латгаліі Пётры Мірановіча, было арганізавана таварыствам беларускай культуры "Сьвітанак" сумесна з Аб'яднаннем мастакоў-беларусаў Балтыі "Маю гонар". Апрача беларускіх, у выставе ўзялі ўдзел мастакі іншых нацыянальнасцяў – прадстаўнікі суполак, якія ўваходзяць ў Асацыяцыю нацыянальна-культурных таварыстваў Латвіі.

Вялікім літаратурна-музычным святам адзначыў "Сьвітанак" разам з калектывам Рыжскай беларускай асноўнай школы 120-гадовы юбілей Янкі Купалы і Якуба Коласа. Акрамя вершаў і песень на словы нашых

Sergejs Paņizņiks Mihasja Galinskaga izstādes atklāšanā, mākslinieka meitai Aleksandrai Sļivinai - dzejnieka grāmata. 2002.g.

Паэт Сяргей Панізнік на адкрыцці выставы Міхася Галынскага дорыць дачцы мастака Аляксандры Слівінай сваю кнігу. 2002 г.

Mākslas izstādes atklāšana, kas veltīta gleznotāja Pētera Miranovič45.a simtgadei. 2002.g.
Адкрыццё выставы, прысвечанай 100-м угодкам мастака Пётры Міpановіча. 2002 г.

славутых класікаў, твораў, прысвечаных ім, на беларускай мове, на вечарыне прагучалі пераклады паэзіі Купалы і Коласа на латышскую мову. Шаноўнымі гасцямі на вечарыне былі латышскія паэты і перакладчыкі Андрыс Веянс і Кнутс Скуеныекс. А. Веянс расказаў аб асабістых сустрэчах з Якубам Коласам, а К. Скуеныекс прачытаў свой пераклад на латышскую мову верша "А хто там ідзе" ("Bet kas tur nāk")

Пазнаёміцца з творчасцю беларускага мастака з Ліепаі Міхася Галынскага рыжане змаглі дзякуючы сумесным намаганням "Сьвітанка", дачкі мастака Аляксандры Слівінай і ліепайскай беларускай суполкі "Мара". Прыемным падарункам аматарам мастацтва стала персанальная выстава, на ўрачыстае адкрыццё якой прыйшлі не толькі беларусы, але і прадстаўнікі латышскай творчай інтэлігенцыі, з якімі таварыства падтрымлівае цесныя стасункі. Прыемна, што з кожным годам яны паступова пашыраюцца. Так, сёлета таварыства "Сьвітанак" у самым цэнтры Старой Рыгі – Доме Менцэндорфа ладзіла Дзень беларускай культуры. Ініцыятарамі гэтага мерапрыемства выступілі самі гаспадары, супрацоўнікі гэтага дома-музею. Цікавасць гасцей свята выклікалі выставы, падрыхтаваныя "сьвітанкаўцамі" – экспазіцыя беларускіх кніг і выстава вырабаў беларускіх майстроў, а таксама дэманстрацыя прыгатавання страў беларускай кухні і вялікі канцэрт. Дзень беларускай культуры ў Доме Менцэндорфа адбыўся ў красавіку, а ўжо ў ліпені бягучага года падобнае свята ладзілася ў музеі "Кіпі" ў Добельскім раёне Латвіі.

Цікавыя кантакты наладжваюцца ў таварыства і з калектывам Балтыйскага Рускага інстытута. Сябры таварыства разам з мастакамі аб'яднання "Маю гонар" прынялі дзейсны ўдзел у вечарыне беларускай культуры, якую ладзілі студэнты ў рамках праекта "Сусветная культура і міжнародныя культурныя адносіны". А ў 2003 г. у памяшканні Рускага Балтыйскага інстытута таварыства арганізавала для беларусаў Рыгі вялікае святкаванне 85-х угодкаў БНР. На ім, акрамя мясцовых беларускіх мастацкіх калектываў, гасцей свята сваёй музыкай і песнямі парадаваў вядомы беларускі эстрадны гурт "Прымакі" з Беласточчыны, запрошаны таварыствам. У гэты дзень падчас свята была адчынена таксама выстава мастакоў з аб'яднання "Маю гонар".

Працягваюцца стасункі ЛТБК "Сьвітанак" і з беларускімі суполкамі Латвіі. Яны – жаданыя госці ў таварыстве, праводзяцца і супольныя мерапрыемствы. Так, у святах "Сьвітанка" неаднаразова ўдзельнічаў прадстаўнік таварыства беларускай культуры "Уздым" з Даўгапілса, паэт Станіслаў Валодзька, на імпрэзах "Уздыма" бывалі і "сьвітанкаўцы". Разам з беларускай суполкай "Спадчына" таварыства ладзіла канцэрт ансамбля "Прымакі" ў Вентспілсе.

З прыходам у таварыства новых сяброў, а найперш Таісіі Бачкаровай, Людмілы Кароль, Людмілы і Лаўры Ігнатавых, Яраслава і Аляксандры Ларыёнавых, Анатоля Ермаковіча, а таксама з дапамогаю ветэранаў "Сьвітанка", сябраў Рады Наталлі Камілеўскай, Станіслава Клімава, Таццяны Казак і Таццяны Дробчык здзейснілася даўняя задума "Сьвітанка" – у 2002 г. быў створаны ўласны гурт беларускай песні "Сьвітанак". Пад прафесійным кіраўніцтвам спявачкі Аляксандры Ларыёнавай і піяністкі-акампаніятара, выпускніцы Беларускай кансерваторыі Людмілы Кароль, ён з кожным сваім выступленнем набывае ўсё большае майстэрства, без яго ўдзелу цяжка ўявіць любое свята таварыства. Гурт таксама бярэ ўдзел у канцэртах, якія ладзіць Асацыяцыя нацыянальных культурных таварыстваў Латвіі. Прыйшло да калектыву і першае прызнанне – гурт "Сьвітанак" адзначаны дыпломам "За высокае прафесійнае майстэрства" на фестывалі "Даўгавас вайнагс" 1 мая 2003 года.

Актыўны ўдзел бярэ ЛТБК "Сьвітанак" і ў шматлікіх міжнародных і мясцовых канферэнцыях, пасяджэннях, семінарах і сустрэчах па пытаннях праблемаў нацменшасцяў, грамадскай інтэграцыі, уваходу Латвіі ў Еўразвяз і інш.

У далейшым Латвійскае таварыства беларускай культуры "Сьвітанак" бачыць неабходным захоўваць і развіваць культуру беларусаў у Латвіі як частку сусветнай культуры, існаванне якой немагчыма без шматлікасці розных культур і кантактаў паміж імі, а таксама падтрымліваць палітыку Латвійскай дзяржавы ў галіне інтэграцыі нацыянальных культур.

Tautību Konsultatīva Padome ar Prezidentu Gunti Ulmani. 1999.g.
Кансультатыўная Рада па нацыянальных пытаннях з Прэзідэнтам Латвіі Г. Ульманісам. 1999 г.

Ansambļa "Svitanak" solisti
Aleksandra un Jaroslavs Larionovi

Салісты гурта "Сьвітанак"
Аляксандра і Яраслаў Ларыёнавы

"Svitanaku" ar 10-gadi sveic Rīgas baltkrievu pamatskolas ansamblis "Vavjoračka". 1998.g.

З 10-годдзем "Сьвітанак" віншуе ансамбль "Вавёрачка" Рыжскай Беларускай асноўнай школы. 1998 г.

Rīgas baltkrievu pamatskolas ansamblis "Vavjoračka". 2002.g.

Ансамбль "Вавёрачка" Рыжскай Беларускай асноўнай школы. 2002 г.

BTR proklamēšanas 85. gadadiena Rīgā. Svētku koncerta dalībnieki kopā ar viesiem - baltkrievu ansambli "Primaki" no Polijas. 2003.g.

85-я ўгодкі абвяшчэння БНР у Рызе. Удзельнікі святочнага канцэрту разам з гасцямі - беларускім гуртам "Прымакі" з Польшчы. 2003 г.